

Muz., 2023(64): 98-105
Rocznik, eISSN 2391-4815

data przyjęcia – 07.2023
data recenzji – 08.2023
data akceptacji – 08.2023
DOI: 10.5604/01.3001.0053.8792

POLAK W KRAINIE BOKSERÓW. O DARZE PŁK. JAGNIĄTKOWSKIEGO DLA MUZEUM NARODOWEGO W WARSZAWIE

A POLE IN THE COUNTRY OF BOXERS. ON THE
DONATION OF COL. JAGNIĄTKOWSKI TO THE
NATIONAL MUSEUM IN WARSAW

Magdalena Pinker

Uniwersytet Warszawski, Muzeum Narodowe w Warszawie
ORCID 0000-0003-1189-8947

Joanna Popkowska

Muzeum Narodowe w Warszawie
ORCID 0009-0004-0874-4386

Abstract: The paper presents the results of provenance studies related to the donation of Władysław Jagniątkowski (1856–1930) and his wife to the National Museum in Warsaw. Presented to the Museum in 1930, the collection of heritage pieces contains objects from China and Vietnam where the donor was based as a soldier of France's colonial troops fighting to suppress the Boxer Rebellion. Based on untypical sources: texts written by Jagniątkowski, the Authors analyse the circumstances under which the collection was amassed. The many-sided contextualization of

the donation grounded in the investigated texts yields the hypotheses on the impact of the donor's personal experiences and colonial conditioning on the provenance of the historic pieces. The research into the provenance of the Jagniątkowskis' donation serves as a good example of potential challenges faced by individuals aiming at conducting investigation to present a full provenance of museum objects. It also forms part of the increasingly more popular research into and verification of Western collections of Chinese art amassed during the Boxer Rebellion.

Keywords: provenance, China, Vietnam, Boxer Rebellion (1899–1901), Władysław Jagniątkowski (1856–1930), Magdalena Jagniątkowska (1866–1944), artistic craftsmanship, donations.

---

30 sierpnia 1930 r. Magdalena Jagniętkowska przekazała Muzeum Narodowemu w Warszawie *szereg przedmiotów chińskich, oraz medale i ordery w/g załączonego spisu*¹. Zabytki te zostały zgromadzone przez jej męża Władysława Jagniętkowskiego zmarłego w styczniu tego samego roku. Powyższa zmiana stanowi jedną z nielicznych pewnych informacji dotyczących proveniencji daru. Istnieją jednak inne źródła, które mogłyby budować potencjalny kontekst powstania zbioru. Są to głównie publikacje tworzone przez płk. Jagniętkowskiego, opisujące jego burzliwe życie, w tym doświadczenia i poglądy. Na ile teksty, aspirujące do bycia literaturą piękną, można uznać za wiarygodne materiały historyczne przy badaniach proveniencyjnych?

Władysław Jagniętkowski – życie i twórczość

Władysław Jagniętkowski urodził się w Michałowie w 1856 r. Wstąpił do armii rosyjskiej i po ukończeniu Wojskowej Szkoły Inżynierii w Petersburgu przeniósł się do Francji², gdzie w 1887 r. dołączył do Legii Cudzoziemskiej. Brał w udział w wielu wyprawach do francuskich posiadłości kolonialnych. Kontynuował je po uzyskaniu obywatelstwa w 1890 r., kiedy przyjęto go do armii kolonialnej. W 1896 r. poślubił Magdalenę Karpińską (1866–1944), która później towarzyszyła mu podczas zagranicznych ekspedycji. Jagniętkowski aktywnie działał również na rzecz odzyskania niepodległości przez Polskę, współtworząc m.in. polską armię. Po 1918 r. wykorzystywał swoje ogromne doświadczenie, szkoląc wojskowe kadry inżynieryjne. Zmarł w Warszawie w 1930 r.³

Z punktu widzenia badań proveniencyjnych daru najważniejsza część biografii Jagniętkowskiego łączy się z pobytami w Azji Wschodniej. Jeszcze jako legionista został przeniesiony na własną prośbę do Tonkinu⁴, ówczesnego protektoratu wchodzącego od 1887 r. w skład francuskiej kolonii Indochiny. Przebywał również w sąsiadującym Annamie, który obecnie stanowi centralną część Wietnamu. W Azji pracował m.in. jako topograf⁵. Za stworzenie mapy Annamu otrzymał od cesarza Order Smoka⁶. Po wielu wyprawach, m.in. do kolonialnej Afryki, powrócił wraz z żoną do Tonkinu, skąd został wysłany do tłumienia powstania bokserów w Chinach w 1900 r. Za swój udział w walkach otrzymał Legię Honorową⁷. Nie był to ostatni pobyt małżonków w Azji Wschodniej – raz jeszcze przebywali w Annamie w latach 1907–1908.

Biografia Jagniętkowskiego odtwarzana jest na podstawie specyficznych źródeł. Oprócz kilku zachowanych notatek, m.in. autorstwa Władysława Korabiewicz⁸, oraz wzmianek w prasie i literaturze francuskiej⁹ życiorys jest rekonstruowany głównie w oparciu o teksty stworzone przez samego pułkownika – powieść *W krainie Bokserów*, pamiętniki w formie listów *Kartki z podróży* i wspomnienia *Polak w Legii Cudzoziemskiej*. Analizując te utwory, wydaje się niemożliwe stwierdzenie, na ile stanowią one fikcję literacką, a na ile literaturę faktu. Choć w dziełach *W krainie Bokserów* i *Polak w Legii...* główni bohaterowie to postaci fikcyjne, porównanie ich przeżyć z biografią Jagniętkowskiego może przypuszczalnie świadczyć o tym, że mamy do czynienia ze wspomnieniami autora, który odnosi się do tych samych wydarzeń we wszystkich trzech książkach. Nieraz porusza też wątki potencjalnie związane z zabytkami z Muzeum Narodowego w Warszawie (MNW).

Z perspektywy rozważań nad proveniencją daru oraz ewentualnych kontrowersji z nimi związanych najistotniejszym opisywanym wydarzeniem historycznym jest powstanie bokserów (1899–1901). Zostało ono spowodowane oporem społecznym przeciwko agresywnej ekspansji chrześcijaństwa w Chinach oraz połączoną z nią polityką imperialną mocarstw zachodnich i Japonii. Członkowie tajnego stowarzyszenia „Pięść w imię sprawiedliwości i pokoju” (Yihequan) przeprowadzali brutalne ataki na misjonarzy i cudzoziemców oraz miejscową ludność, która przyjęła chrześcijaństwo. W obliczu tych zamachów, a przede wszystkim w obronie interesów mocarstw imperialnych, osiem państw, w tym Francja, zawiązało przymierze zbrojne i wkroczyło do Chin w czerwcu 1900 r. Pomimo początkowych sukcesów bokserów, militarna przewaga międzynarodowego przymierza doprowadziła do klęski powstania¹⁰. Jednymi ze skutków wejścia wojsk sojuszu do Pekinu były splądrowanie miasta i rabunek wielu dzieł sztuki¹¹.

Jagniętkowski brał udział w tłumieniu powstania jako żołnierz armii francuskiej. Jego stosunek do wydarzeń z 1900 r. można uznać za ambiwalentny. Z jednej strony bowiem, jako osoba przebywająca już wcześniej w Azji i znająca tamtejsze realia, dostrzegał wyraźnie tragizm sytuacji i zło związane z systemem kolonialnym. Tak opisywał ruszających na Pekin Francuzów: *Za kilka dni staną w szeregu, ażeby mordować innych, zabijać ludzi, których wcale nie znają, którzy nigdy nie wyrządzili im żadnej krzywdy osobistej. Idą się bić nie w obronie własnej ojczyzny, ale przez zemstę... Zemstę za tych współbraci, którzy nieproszeni, wtargnąwszy do Chin, zginęli męczeńską śmiercią z biblią w ręku, głosząc miłość bliźniego*¹². Z drugiej jednak strony jego opisy dotyczące plądrowania opustoszałej stolicy wydawać się mogą co najmniej niejednoznaczne etycznie. Wielokrotnie bowiem w powieści *W krainie Bokserów* przedstawiał zakrojone na szeroką skalę szabrownictwo dokonywane przez żołnierzy koalicji. Określał grabież pałaców jako usprawiedliwioną karę za *niedawną zuchwałość względem narodów cywilizowanych*¹³. Opisywał kradzieże nie tylko drogocennych zabytków z dworu cesarskiego, ale także rzeczy codziennego użytku z domostw i sklepów, i to przy udziale głównego bohatera¹⁴. Jednocześnie, we wspomnieniach zawartych w *Kartkach*, przedstawiał siebie jako osobę stojącą na straży praworządności, ostro sprzeciwiającą się wszechobecnemu rabunkowi¹⁵.

Dar

Przekazany przez wdowę w 1930 r. dar wskazuje, że zainteresowanie Jagniętkowskiego oraz zapewne jego żony sztuką Wschodu nie jest jedynie typową w owym czasie „modą na chińszczyznę” czy szerzej sztukę Orientu. Ich niezbyt duży, ale różnorodny i nieoczywisty zbiór może świadczyć o głębszym zrozumieniu Azji, w której przebywali przez kilka lat. Warto więc na podstawie rozmaitych tekstów czy wspomnień pułkownika i odnoszących się do nich niektórych zabytków zgromadzonych w MNW przeprowadzić analizę wzajemnej zależności, by w ten sposób zastanowić się nad wiarygodnością źródeł oraz poszukać kontekstów dla powstania daru.

Sfera religijna odgrywała dużą rolę w życiu Jagniętkowskiego. Część obiektów można powiązać z tym obszarem. Fascynował się filozofią, geomancją i religiami Azji Wschodniej. Wielokrotnie wspominał o świecie azjatyckich

1. Kompas *feng shui* (*luopan*), Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2693 MNW

1. *Feng Shui Luo Pan* compass, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2693 MNW

2. Tabakierka z chronometrem słonecznym i kompasem, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2696 MNW

2. Snuffbox with solar chronometer and compass, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2696 MNW

wierzeń¹⁶, a nawet próbował tworzyć idealny model religii¹⁷. Wśród zabytków odnoszących się do tych upodobań są m.in. geomantyczny kompas *feng shui*¹⁸ (fig. 1) służący do wyznaczania sfer sprzyjających człowiekowi oraz druk *Sutra dawnych ślubowań Bodhisattwy Kszitigarbhy*¹⁹.

Kompas oraz tabakierkę z chronometrem słonecznym²⁰ (fig. 2) można też powiązać z wykształceniem pułkownika, który zajmował się zawodowo kartografią. Ponadto wśród darowanych obiektów znajdowały się mapa Pekinu oraz plan rzeki nieopodal stolicy Chin²¹, ale zaginęły w czasie II wojny światowej.

W kontekście zainteresowania wschodnioazjatyckimi wierzeniami warto zwrócić uwagę na dwa nefrytowe dyski *b*²². Te artefakty stanowią ważną, ale tajemniczą część tradycji chińskiej, obecną już od neolitu. Powiązane z geomancją symbolizują niebo. Jako przedmioty rytualne często spotykano je w grobowcach wraz z cylindrycznymi naczyniami *cong*, kojarzonymi z ziemią²³. Były to amulety towarzyszące zmarłemu w zaświatach. Oba dyski pochodzą z różnych czasów. Zdobiony jaszczurem powstał w okresie Qianlong (1736–1795) (fig. 3), a drugi, rzeźbiony motywem chmur, być może stanowił wyposażenie grobu z przełomu er. Wtórnie został użyty jako dekoracja ekskluzywnego pojemniczka na przybory toaletowe (wyprodukowanego również w XVIII w.).

Jedynym egzemplarzem broni przekazanej w darze jest szabla paradna (*dadao*, chiń. wielki miecz) (fig. 4). Budzi ona bezpośrednie skojarzenie z profesją pułkownika jako zawodowego żołnierza, jednak – co ważniejsze – w *Kartkach z podróży* można znaleźć fragment odnoszący się do niej. Przy opisach walk z powstańcami w Pekinie Jagińtkowski wspomina, że podczas bitwy napotkał grupę bokserów – dowódcę i trzech żołnierzy. Szeregowych puścił wolno, natomiast *oficera prowadzę za warkocz, jako więźnia do generalnego sztabu. Generał pozwala mi zachować jego piękną oryginalną szablę na pamiątkę...*²⁴ Przytoczony cytat nasuwa przypuszczenia, że miecz z MNW jest łupem wojennym samego Jagińtkowskiego, choć może to przypadkowy zbieg okoliczności.

Dużą część zabytków zgromadzonych w Zbiorach Sztuki Orientalnej stanowią biżuteria i elementy stroju, m.in. dwa bardzo eleganckie buty przeznaczone dla kobiet o „lotosowych stopach”²⁵. Zwyczaj krępowania był powszechny w Chinach w XIX w. wśród wysoko urodzonych kobiet narodowości Han²⁶. Jagińtkowski wspominał o nich dwukrotnie w powieści *W krainie Bokserów*²⁷, m.in. przedstawiając historię młodego Tay-Ngan-Ky. Pomagał on Francuzom w czasie ich obecności w Pekinie jako tłumacz i dostawca żywności. Na pożegnanie z głównym bohaterem (prawdopodobnie alter ego Jagińtkowskiego) szesnastoletnia siostra Chińczyka ofiarowała mu *mały, już noszony, pantofelek na pamiątkę*²⁸. Tutaj nasuwa się skojarzenie z czerwonym bucikiem (fig. 5) (w kolorze symbolizującym w Chinach szczęście) przechowywanym w muzeum. O drugim – błękitnym (fig. 6) – inwentarz MNW informuje, że był *noszony przez służącą Chinkę ofiarodawczyni*²⁹. Trudno uwierzyć w ten zapis, gdyż but jest szykowny, a takie obuwie nosiły kobiety wywodzące się z hanowskiej elity. Chodzenie w nich było praktycznie niemożliwe, nie wspominając o wykonywaniu codziennych obowiązków. Być może osoba wpisująca tę informację do księgi inwentarzowej nie zrozumiała objaśnień wdowy.

Wśród ozdób zwracają uwagę misternie dekorowane ochraniacze na długie paznokcie (fig. 7)³⁰, używane w Chinach przez wyższe warstwy społeczne.

Nakładane najczęściej na mały i serdeczny palec dłoni stanowiły symbol wysokiego statusu społecznego, świadczyły o niewykonywaniu pracy fizycznej. W grupie kosztowności znajdują się też kolczyki, pierścionie, ozdoby do włosów i bransolety, a także wachlarze. Niektóre wyróżnia niezwykle dobór materiałów. W połączanej ozdobie nakrycia głowy wykorzystano m.in. piórka zimorodka o soczystej, turkusowej barwie (fig. 8).

Można przypuszczać, że inspiracją do zbierania ekskluzywnych kobiecych ozdób była fascynacja Jagniętkowskiego postacią cesarzewej wdowy Cixi (1835–1908), która słynęła z długich paznokci oraz pięknych szat³¹. Jej charakterystyka zajmuje aż pięć stron powieści, w tym szczegółowy opis wyglądu z uwzględnieniem stroju i biżuterii: *Zawsze przybrana w bogate cesarskie szaty, zdobna w przepyszne klejnoty z głową okoloną perłami, z paznogiemi w długich złotych oprawach, wyglądała jak bożyszczę*³².

Być może to Jagniętkowska gromadziła takie precjoza. W *Kartkach z podróży* wspomina się jej zakupy u jubilera, gdzie zamówiła m.in. *naszyjnik ze srebrnych sapeków*³³ (azjatyckie monety z charakterystycznym kwadratowym otworem). Prawdopodobnie jedna z ozdób – srebrna zawieszka (amulet) w formie podobnej monety, dekorowana znakami dobrej wróżby, należała także do niej (fig. 9)³⁴.

Inaczej niż w wielu innych darach chińskiego rzemiosła dla MNW, w których przeważają wyroby porcelanowe, u Jagniętkowskich jest ich stosunkowo niewiele. Większość stanowią przedmioty użytkowe – czarki, miseczki, talerzyki. Dominują czarki do herbaty. W tekstach pułkownika pojawiają się wzmianki o zwyczaju i sposobie picia herbaty w Azji, niezwykle popularnych podczas spotkań towarzyskich³⁵. Może to wskazywać, że podarowane zabytki były na wyposażeniu jego domu w Annamie i Tonkinie.

Na kartach powieści niemal dosłownie opisano jeden

3. Dysk z wyobrażeniem jaszczura, Chiny, XVIII w., nr inw. SKAZsz 458 MNW

3. Disc with a saurian image, China, 18th c. ACNO. SKAZsz 458 MNW

4. Szabla paradna – *dadao* (wielki miecz), Chiny, ok. 1900 r., nr inw. SKAZsz 2/a-b MNW

4. *Dadao* ceremonial sabre (great sword), China, ca 1900, ACNO. SKAZsz 2/a-b MNW

wyrób z kolekcji. Wspomina o nim żona głównego bohatera (alter ego Magdaleny Jagniątkowskiej) we fragmencie mówiącym o pobycie w „Hoi-Haw”, czyli Haikou – stolicy wyspy Hajnan: *Kupiłam bransoletki i serwis do herbaty rzeźbione z kokosu; to jedyne rzeczy, co tam wyrabiają specjalnie. Za 6 piasstrów mam 6 filiżanek z podstawkami, cukierniczkę, herbatnik i garnuszek do mleka*³⁶.

W darze przekazano filiżankę ze spodkiem z rzeźbionego orzecha kokosowego. Zdobione znakiem długowieczności *shou* i emblematami „stu starożytności” (*bogu*) mogą stanowić część opisywanego serwisu (fig. 10). Forma naczyń nie jest typowa dla Chin, gdzie zwyczajowo używa się czarek, więc najprawdopodobniej wyprodukowano je na potrzeby zagranicznych nabywców.

Niestety, w archiwum MNW nie ma dokumentów dotyczących tła tworzenia kolekcji oraz jej przekazania w 1930 r., np. listu od darczyńców. Dysponujemy jedynie wpisami do księgi inwentarzowej, pokwitowaniami daru i listą obiektów. Jedną z niewielu informacji na temat „pozyskania” przez Jagniątkowskiego niektórych obiektów są uwagi w księdze, że pochodzą z *pałacu Przodków, w dzielnicy cesarskiej w Pekinie*³⁷ lub z *pałacu cesarskiego*³⁸. Te dopiski budzą jednak wątpliwości, gdyż takie wyroby były raczej powszechne na wschodnioazjatyckich rynkach. Nie wyglądają na pozyskane z dworu cesarskiego, aczkolwiek niewykluczone, że mogły pochodzić z zamożnego prywatnego

domu – pałacu, jak to określał Jagniątkowski. Być może też dopiski miały służyć podniesieniu rangi kolekcji. Obecnie jest to w żaden sposób nieweryfikowalne.

Podsumowanie

Każda osoba zajmująca się zbiorami muzealnymi chciałaby poznać ich proveniencję, czyli *pełną historię przedmiotu, zawierającą także informacje o dziejach tytułu prawnego do niego, od czasu jego wytworzenia lub odkrycia, dzięki której można ustalić jego autentyczność i stan własnościowy*³⁹. Jednak ze względu na ograniczone i niewystarczające źródła może to być często wręcz niemożliwe. Ponadto w okresie przedwojennym podejście do weryfikowania przyjmowanych przez muzea zabytków różniło się znacząco od współczesnych restrykcyjnych standardów akcesji, z czym dzisiaj muszą mierzyć się osoby studiujące proveniencję zbiorów.

W przypadku daru Jagniątkowskich źródła do badań proveniencyjnych są w większości osobliwe, jak to już wykazano wcześniej. Jako jedyne dostępne pozwalają na formułowanie wniosków, które są *de facto* hipotezami. Ponadto na pochodzenie kolekcji niewątpliwie rzuca cień fakt, że powstawała ona w warunkach wojennych, a późniejszy darczyńca reprezentował armię kolonialną. Wiadomo z licznych źródeł historycznych i opracowań, że w Pekinie podczas powstania bokserów

5. But damski, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2589 MNW

5. Woman's shoe, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2589 MNW

6. But damski, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2590 MNW

6. Woman's shoe, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2590 MNW

7. Ochraniacz na paznokieć, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2662 MNW

7. Nail guard, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2662 MNW

8. Ozdoba nakrycia głowy, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2668 MNW

8. Headgear decoration, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2668 MNW

9. Zawieszka – sapek, amulet dobrej wróżby, Chiny, XIX w., nr inw. SKAZsz 2664 MNW

9. Pendant, good omen talisman, China, 19th c., ACNO. SKAZsz 2664 MNW

10. Filiżanka ze spodkiem, Chiny, XIX w. (?), nr inw. SKAZsz 2702/1–2 MNW

10. Cup and saucer, China, 19th c. (?), ACNO. SKAZsz 2702/1–2 MNW

dochodziło do wielu grabieży dokonywanych przez przedstawicieli zwycięskich ośmiu armii. O tych wydarzeniach pułkownik pisze bardzo niespójnie. W pamiętnikarskich *Kartkach z podróży* przedstawia siebie jako stojącego na straży moralności i potępiającego szabrownictwo. Natomiast w powieści *W krainie Bokserów* główny bohater wspomina nie tylko kradzieże, ale też swój w nich udział. W jednym z fragmentów mówi wprost: *Wyobraźcie sobie Warszawę, w której za jednym uderzeniem różdżki czarodziejskiej, wszyscy mieszkańcy uciekli lub wymarli, pozostawiając swe magazyny i mieszkania otworem. Czyżby kto z nas, przechodząc pośród nagromadzonych skarbów tego wielkiego miasta, oparł się pokusie napchania sobie kufrów wyborem różnych przedmiotów? Wątpię⁴⁰.*

Cytat ten zestarzał się wyjątkowo źle. Nie dość, że w czasie II wojny światowej Warszawa znalazła się pod okupacją i powszechne były grabieże, to jeszcze dotknęły one w dużym stopniu zbiorów Jagińtkowskich. Spośród zabytków figurujących na liście daru z 1930 r. aż 26% z 72 pozycji⁴¹ to obecnie straty wojenne...

Warto na koniec zaznaczyć, że badania nad pochodzeniem daru Jagińtkowskich są dobrym przykładem rozmaitych trudności i problemów, z którymi dzisiaj mierzą się osoby w muzeach starające się opracować pełną proveniencję zabytku. Wpisują się one również w coraz powszechniejszy kierunek badań nad weryfikacją zachodnich kolekcji sztuki chińskiej, budowanych w okresie powstania bokserów.

Streszczenie: Artykuł przedstawia wyniki badań proveniencyjnych poświęconych darowi Władysława Jagińtkowskiego (1856–1930) i jego żony dla Muzeum Narodowego w Warszawie. Przekazany w 1930 r. zbiór zabytków pochodzi z terenów Chin oraz Wietnamu, gdzie darczyńca przebywał jako żołnierz kolonialnej armii francuskiej, biorąc udział w tłumieniu powstania bokserów. Na podstawie nietypowych źródeł – tekstów pisanych przez Jagińtkowskiego – autorki analizują okoliczności powstania zbioru. Wieloaspektowa kontekstualizacja

daru w oparciu o badane teksty prowadzi do hipotez na temat wpływu osobistych doświadczeń darczyńcy oraz uwarunkowań kolonialnych na proveniencję zabytków. Badania nad pochodzeniem daru Jagińtkowskich są dobrym przykładem potencjalnych trudności, z którymi mierzą się osoby w muzeach starające się opracować pełną proveniencję obiektu. Wpisują się one również w coraz powszechniejsze badania nad weryfikacją zachodnich kolekcji sztuki chińskiej, budowanych w okresie powstania bokserów.

Słowa kluczowe: proveniencja, Chiny, Wietnam, powstanie bokserów (1899–1901), Władysław Jagińtkowski (1856–1930), Magdalena Jagińtkowska (1866–1944), rzemiosło artystyczne, dary.

Przypisy

¹ Archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie (dalej: Archiwum MNW), Dary II nr 1001-2975, 1922-1930, spis zd.-odb. 320/120, nr 2965.

² Centralne Archiwum Wojskowe, Kolekcja Orderu Wojennego Virtuti Militari 63, sygn. I.482.63–528, Kwestjonariusz 5283, s. 4; *Życiorys W. Jagińtkowskiego*, „Przegląd Wojskowo-Techniczny” R. 4, 1930, t. 7, z. 6, s. 741 (273).

³ Najpełniejszą biografię Jagińtkowskiego zob. J. Załęczny, *Władysław Jagińtkowski (1856-1930). Biografia niebanalna*, Warszawa 2016.

⁴ *Życiorys W. Jagińtkowskiego...*, s. 742.

⁵ J. Załęczny, *op. cit.*, s. 35-36.

⁶ Nr inw. 74844 MNW, opis otrzymania orderu zob. W. Jagińtkowski, *Polak w Legii Cudzoziemskiej*, cz. 2, Warszawa 1909, s. 169.

⁷ Nr inw. 74854 MNW.

⁸ Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Spuścizna Wacława Korabiewicza, sygn. III-410 j.17.

⁹ Wspomniany jest m.in. w: Ch. de Pélaçot, *Expédition de Chine de 1900 jusqu'à l'arrivée du général Voyron*, Paris 1903, s. 67; „Le Temps” 23 IX 1901, nr 14713, s. nlb.

- ¹⁰Więcej na temat powstania zob. J.W. Esherick, *The Origins of the Boxer Uprising*, Berkeley 1988; P. Buckley Ebrey, *Ilustrowana historia Chin*, I. Kałużyńska (tłum.), Warszawa 2002, s. 255; *The Boxers, China, and the World*, R. Bickers, R.G. Tiedemann (red.), Lanham 2007.
- ¹¹*The Boxers, China, and the World...*, s. 111-132.
- ¹²W. Jagińtkowski, *W krainie Bokserów*, Warszawa 1913, s. 50.
- ¹³*Ibidem*, s. 212-213.
- ¹⁴*Ibidem*, s. 213-217.
- ¹⁵W. Jagińtkowski, *Kartki z podróży*, Warszawa 1909, s. 59.
- ¹⁶Opis *feng shui* zob. *ibidem*, s. 30.
- ¹⁷Swoją teorię opisuje w książce *Religia nowoczesna. Podstawy ogólne* (Warszawa 1927).
- ¹⁸Nr inw. SKAZsz 2694 MNW.
- ¹⁹Nr inw. SKAZgr 1809 MNW.
- ²⁰Nr inw. SKAZsz 2696 MNW.
- ²¹Nr inw. 74837 i 74824 MNW.
- ²²Nr inw. SKAZsz 458 i 2666/a-d MNW.
- ²³M. Wilson, *Chinese Jades*, London 2004, s. 10.
- ²⁴W. Jagińtkowski, *Kartki z podróży...*, s. 62-63.
- ²⁵Nr inw. SKAZsz 2589 i 2590 MNW.
- ²⁶*China's Hidden Century*, J. Harrison-Hall, J. Lovell (red.), London 2023, s. 217.
- ²⁷W. Jagińtkowski, *W krainie Bokserów...*, s. 85, 56-59.
- ²⁸*Ibidem*, s. 230.
- ²⁹Inwentarz Muzeum Narodowego w Warszawie (dalej: Inwentarz MNW), XIII, 72001-78000, s. 282, poz. 74820.
- ³⁰Nr inw. SKAZsz 2662 i 2663 MNW.
- ³¹J. Chang, *Cesarzowa wdowa Cixi. Konkubina, która stworzyła współczesne Chiny*, A. Gralak (tłum.), Kraków 2015, s. 235, 421.
- ³²W. Jagińtkowski, *W krainie Bokserów...*, s. 47.
- ³³*Idem*, *Kartki z podróży...*, s. 120.
- ³⁴Nr inw. SKAZsz 2664 MNW.
- ³⁵Zob. m.in.: W. Jagińtkowski, *Kartki z podróży...*, s. 77, 132.
- ³⁶*Idem*, *W krainie Bokserów...*, s. 240.
- ³⁷Inwentarz MNW, XIII, 72001-78000, s. 278, poz. 74778.
- ³⁸*Ibidem*, s. 279, poz. 74784.
- ³⁹Słownik Kodeksu Etyki ICOM dla Muzeów.
- ⁴⁰W. Jagińtkowski, *W krainie Bokserów...*, s. 235.
- ⁴¹Archiwum MNW, Korespondencja dot. darów, darczyńcy lit. I-J, 1921-1959, spis zd.-odb. 320/47, s. 20.

Bibliografia

Źródła archiwalne i muzealne

Archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie

Dary II nr 1001-2975, 1922-1930, spis zd.-odb. 320/120, nr 2965

Korespondencja dot. darów, darczyńcy lit. I-J, 1921-1959, spis zd.-odb. 320/47

Archiwum Polskiej Akademii Nauk

Spuścizna Wacława Korabiewicza, sygn. III-410 j.17

Centralne Archiwum Wojskowe

Kolekcja Orderu Wojennego Virtuti Militari 63, sygn. I.482.63-528, Kwestjonariusz 5283

Inwentarz Muzeum Narodowego w Warszawie

XIII, 72001-78000

Źródła drukowane

Jagińtkowski Władysław, *Kartki z podróży*, s.n., Warszawa 1909.

Jagińtkowski Władysław, *Polak w Legii Cudzoziemskiej*, cz. 2, s.n., Warszawa 1909.

Jagińtkowski Władysław, *Religia nowoczesna. Podstawy ogólne*, Skład Główny: Księg. Robotnicza, Warszawa 1927.

Jagińtkowski Władysław, *W krainie Bokserów*, Gebethner i Wolff, Warszawa 1913.

Opracowania

Chang Jung, *Cesarzowa wdowa Cixi. Konkubina, która stworzyła współczesne Chiny*, Anna Gralak (tłum.), Znak, Kraków 2015.

China's Hidden Century, Jessica Harrison-Hall, Julia Lovell (red.), The British Museum, London 2023.

Buckley Ebrey Patricia, *Ilustrowana historia Chin*, Irena Kałużyńska (tłum.), Muza, Warszawa 2002.

Esherick Joseph W., *The Origins of the Boxer Uprising*, University of California Press, Berkeley-London 1988.

„Le Temps” 23 IX 1901, nr 14713, s. nlb.

Pélaçot Charles de, *Expédition de Chine de 1900 jusqu'à l'arrivée du général Voyron*, H. Charles-Lavauzelle, Paris 1903.

Słownik Kodeksu Etyki ICOM dla Muzeów, <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/poland.pdf> (dostęp: 18.06.2023).

The Boxers, China, and the World, Robert Bickers, R.G. Tiedemann (red.), Rowman & Littlefield Publishers, Lanham 2007.

Wilson Ming, *Chinese Jades*, V&A Publications, London 2004.

Załączny Jolanta, *Władysław Jagielski (1856-1930). Biografia niebanalna*, Wydawnictwo Muzeum Niepodległości w Warszawie, Warszawa 2016.

Życiorys W. Jagielskiego, „Przegląd Wojskowo-Techniczny” R. 4, 1930, t. 7, z. 6, s. 741-744 (273-276).

dr Magdalena Pinker

Kuratkorka Zbiorów Sztuki Orientalnej w Muzeum Narodowym w Warszawie i adiunktka w Katedrze Arabistyki i Islamistyki Wydziału Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Kuratkorka i współautorka wystaw poświęconych sztuce Azji. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół różnych aspektów sztuki i architektury islamu oraz proveniencji kolekcji azjatyckich z perspektywy dekolonialnej; m.pinker@uw.edu.pl.

Joanna Popkowska

Kustoska kolekcji sztuki chińskiej w Muzeum Narodowym w Warszawie. Kuratkorka i współautorka wystaw oraz pokazów poświęconych sztuce Państwa Środka, autorka szeregu not katalogowych. W kręgu jej zainteresowań badawczych znajduje się chińskie rzemiosło artystyczne, w szczególności wyroby metalowe dekorowane emalią komórkową; jpopkowska@mnw.art.pl.

Word count: 3 643; **Tables:** –; **Figures:** 10; **References:** 20

Received: 07.2023; **Reviewed:** 08.2023; **Accepted:** 08.2023; **Published:** 09.2023

DOI: 10.5604/01.3001.0053.8792

Copyright ©: Some rights reserved: National Institute for Museums. Published by Index Copernicus Sp. z o.o. This material

is available under the Creative Commons – Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

The full terms of this license are available on: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>

Competing interests: Authors have declared that no competing interest exists.

Cite this article as: Pinker M., Popkowska J.; POLAK W KRAINIE BOKSERÓW. O DARZE PŁK. JAGIELSKOWSKIEGO DLA MUZEUM NARODOWEGO W WARSZAWIE. *Muz.*, 2023(64): 98-105

Table of contents 2023: <https://muzealnictworocznik.com/issue/14964>